

Účastenství

Pokud se účastník podílí v některé z forem uvedených v § 10 odst. 1 tr. zák. na trestných činech (skutcích) různých pachatelů, nelze takové jednání posoudit jako jeden pokračující trestný čin účastenství, byť by jinak byly splněny podmínky uvedené v ustanovení § 89 odst. 3 tr. zák.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 3 Tdo 1588/2006, ze dne 7.3.2007)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v neveřejném zasedání o dovoláních podaných obviněnými K. K., a J. V., proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. 10. 2004, sp. zn. 4 To 96/2004, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Novém Jičíně pod sp. zn. 5 T 210/2002, tak, že podle § 265k odst. 1, odst. 2 tr. ř. se rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. 10. 2004, sp. zn. 4 To 96/2004, ohledně obviněných K. K. a J. V. zrušuje. Současně se zrušují také další rozhodnutí na zrušenou část rozsudku obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Krajskému soudu v Ostravě přikazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

V rámci rozsudku Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 20. 3. 2003, č. j. 5 T 210/2002-66, v trestní věci obviněných M. M., K. K., V. S. a J. V., byl obviněný K. K. uznán vinným trestným činem zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a), c) tr. zák. (ad 3/, 5/, 6/, 7/, 8/, 9/ výroku) a pomoci k trestnému činu pojistného podvodu podle § 10 odst. 1 písm. c) k § 250a odst. 1, odst. 4 písm. b) tr. zák. (ad 3/, 5/, 6/, 7/, 8/, 9/ výroku). Obviněný J. V. byl uznán vinným návodem k trestnému činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 10 odst. 1 písm. b) k § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák. (ad 1/ výroku), pomoci k trestnému činu pojistného podvodu podle § 10 odst. 1 písm. c) k § 250a odst. 1, odst. 3 tr. zák. (ad 2/ výroku), návodem k trestnému činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 10 odst. 1 písm. b) k § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák. (ad 3/ výroku), pomoci k trestnému činu pojistného podvodu podle § 10 odst. 1 písm. c) k § 250a odst. 1, odst. 3 tr. zák. (ad 4/ výroku), návodem k trestnému činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 10 odst. 1 písm. b) k § 158 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a), c) tr. zák. (ad 10/, 12/, 14/, 16/ výroku) a pomoci k trestnému činu pojistného podvodu podle § 10 odst. 1 písm. c) k § 250a odst. 1, odst. 4 písm. b) tr. zák. (ad 11/, 13/, 15/, 17/ výroku). Za tyto trestné činy byl obviněný K. K. podle § 158 odst. 2 tr. zák. a § 35 odst. 1 tr. zák. odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání tří let a tří měsíců. Podle § 39a odst. 3 tr. zák. byl pro výkon trestu zařazen do věznice s dozorem. Podle § 53 odst. 2 písm. b) tr. zák. byl obviněnému uložen peněžitý trest v částce 80.000,- Kč. Podle § 54 odst. 3 tr. zák. byl pro případ, že by peněžitý trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, stanoven náhradní trest odnětí svobody ve výměře osmi měsíců. Podle § 49 odst. 1 tr. zák. a § 50 odst. 1 tr. zák. byl obviněnému uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu služby ve veřejných a ozbrojených sborech na dobu čtyř let a šesti měsíců. Obviněný J. V. byl podle § 158 odst. 2 tr. zák. a § 35 odst. 1 tr. zák. odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání tří let a devíti měsíců. Podle § 39a odst. 3 tr. zák. byl pro výkon trestu zařazen do věznice s dozorem. Podle § 53 odst. 1 tr. zák. byl obviněnému uložen peněžitý trest v částce 100.000,- Kč. Podle § 54 odst. 3 tr. zák. byl pro případ, že by peněžitý trest nebyl vykonán, stanoven náhradní trest odnětí svobody v trvání deseti měsíců. O náhradě škody bylo rozhodnuto v rozsudku specifikovanými výroky podle § 228 odst. 1 tr. ř. a dále výrokem podle § 229 odst. 2 tr. ř.

O odvoláních, které proti předmětnému rozsudku podali mj. obvinění K. K. a J. V., rozhodl ve druhém stupni Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 20. 10. 2004, sp. zn. 4 To 96/2004. Z podnětu odvolání obviněného K. K. byl podle § 258 odst. 1 písm. d), f), odst. 2 tr. ř., rozsudek soudu prvního stupně zrušen ve výroku o trestu a ve výroku o náhradě škody učiněném podle § 228 odst. 1 tr. ř. a podle § 229 odst. 2 tr. ř. (výrok II.). Z podnětu odvolání obviněného J. V. byl podle § 258 odst. 1 písm. f), odst. 2 tr. ř. ve vztahu k tomuto obviněnému zrušen rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o náhradě škody učiněném podle § 228 odst. 1 tr. ř. a § 229 odst. 2 tr. ř. Podle § 259 odst. 3 písm. a) tr. ř. byl obviněnému K. K. podle § 158 odst. 2 tr. zák. a § 35 odst. 1 tr. zák. nově uložen úhrnný trest odnětí svobody v trvání tří let a tří měsíců, přičemž podle § 39a odst. 3 tr. zák. byl pro účely výkonu tohoto trestu zařazen do věznice s dozorem. Podle § 53 odst. 1 tr. zák. byl obviněnému dále uložen peněžitý trest ve výměře 80.000,- Kč. Podle § 54 odst. 3 tr. zák. byl pro případ, že by peněžitý trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, stanoven náhradní trest odnětí

svobody v trvání osmi měsíců. Podle § 49 odst. 1 tr. zák. a § 50 odst. 1 tr. zák. byl obviněnému uložen rovněž trest zákazu činnosti, spočívající v zákazu služby ve veřejných a ozbrojených sborech na dobu čtyř let a šesti měsíců. O náhradě škody bylo mj. ohledně obviněných K. K. a J. V. nově rozhodnuto pod bodem VI./ výroky podle § 228 odst. 1 tr. ř. a podle § 229 odst. 2 tr. ř., specifikovanými na str. 5, 6 rozsudku. Výrokem pod bodem VII./ pak bylo vysloveno, že jinak mj. ohledně obviněných K. K. a J. V. zůstává napadený rozsudek nezměněn. Tento rozsudek tak nabyl právní moci dne 20. 10. 2004 (§ 139 odst. 1 písm. a/ tr. ř.) a v nezrušené části nabyl k témuž datu právní moci i rozsudek soudu prvního stupně (§ 139 odst. 1 písm. b/ cc/ tr. ř. per analogiam).

Proti shora citovanému rozsudku odvolacího soudu podali oba obvinění následně dovolání. Obviněný K. K. dovoláním napadl výroky o vině, trestu a o povinnosti k náhradě škody; obviněný J. V. napadl výroky týkající se jeho osoby, tzn. výrok o náhradě škody pod bodem VI./ a výrok pod bodem VII./, jímž bylo rozhodnuto, že napadený rozsudek Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 20. 3. 2003, č. j. 5 T 210/2002-66, jinak zůstává nezměněn. Oba obvinění uplatnili dovolací důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Obviněný K. K. v odůvodnění svého mimořádného opravného prostředku především namítl, že právní kvalifikace jeho jednání jako pokračujícího trestného činu pomoci k trestnému činu pojistného podvodu podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák. k § 250a odst. 1, odst. 4 písm. b) tr. zák. je v rozporu s ustanovením § 89 odst. 3 tr. zák. o pokračování v trestném činu, a zároveň též v rozporu se stávající judikaturou a samotnou rozhodovací praxí Krajského soudu v Ostravě. Podle judikatury totiž nelze účastenství na trestných činech různých pachatelů posoudit jako jeden pokračující trestný čin, byť by jinak byly splněny podmínky pro takové posouzení všech útoků ve smyslu ustanovení § 89 odst. 3 tr. zák. Tento právní názor konečně Krajský soud v Ostravě zastává např. ve svém usnesení ze dne 23. 10. 2001, sp. zn. 4 To 460/2001, které se týká stejné trestné činnosti.

Dovolatel dále poukázal na to, že vytýkaného jednání dne 25. 12. 1998 se měl ve všech případech vždy dopustit se spoluobviněným M. M. a dále s osobami, kterým měl napomáhat ke spáchání trestného činu pojistného podvodu. V uvedené souvislosti dovolatel zdůraznil, že v průběhu celého trestního řízení obviněný M. M. nikdy neřekl, že již ráno dne 25. 12. 1998 (tj. při spáchání prvního skutku) dovolatele informoval nebo jej požádal o seps dopravních nehod, které se neměly stát. Uvedená skutečnost je podle dovolatele významná proto, že účastníci dopravních nehod vždy požádali o seps dopravní nehody, která se údajně nestala, obviněného M. M. a nikoliv dovolatele, což konečně vyplývá z výpovědí J. V., P. P., B. F., Z. B., R. J. a dalších osob. Za tohoto stavu lze tudíž dovodit, že to byl právě spoluobviněný M. M., který snad již při páčání prvního skutku mohl uskutečňovat svůj jednotný záměr. Touto osobou však nemohl být dovolatel, protože nevěděl, že obviněný M. M. tento záměr má.

Pokud jde o naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a), c) tr. zák. dovolatel soudům vytkl, že se důsledně nezabývaly otázkou, zda se jeho zavinění vztahuje ke všem skutečnostem, které lze zahrnout pod zákonné znaky skutkové podstaty výše uvedeného trestného činu. Přitom závěr o zavinění musí být vždy prokázán výsledky dokazování a musí z nich vždy logicky vyplynout. Podle dovolatele přitom z provedeného dokazování vyplynulo, že po vyhotovení záznamu o dopravní nehodě a pořízení fotodokumentace byl rozsah poškození jednotlivých vozidel zvyšován, a dále existence důvodného podezření, že navyšování pojistného plnění se mohli dopouštět také samotní likvidátoři Č. p., a. s. V takovém případě ovšem dovolatel nemohl být srozuměn s tím, že ze strany dalších osob dojde k navyšování inkriminovaných částek. Jestliže za těchto okolností soudy obou stupňů kvalifikovaly dovolatelovo jednání za použití vyšší trestní sazby, pak pro to s ohledem na chybějící zavinění nebyly splněny podmínky.

Dovolatel zároveň namítl, že v předmětném řízení bylo podle jeho názoru porušeno jeho právo na soudní ochranu zakotvené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, a rovněž základní právo na projednání věci v přiměřené lhůtě a bez zbytečných průtahů, zaručené v čl. 38 odst. 2 a rovněž v čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Porušení uvedených práv spočívalo podle dovolatele v tom, že ode dne spáchání vytýkaného jednání do právní moci rozsudku uběhla doba šesti let, což znamená, že celé řízení trvalo neúměrně dlouhou dobu.

Vzhledem k výše uvedeným důvodům obviněný v závěru dovolání navrhl, aby dovolací soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadený rozsudek Krajského soudu v Ostravě a jako vadnou část předcházejícího řízení zrušil i rozsudek Okresního soudu v Novém Jičíně, a dále, aby podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu a poté, aby podle § 265l odst. 1 tr. ř. Okresnímu soudu v Novém Jičíně přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Obviněný J. V. v dovolání poukázal rovněž na to, že soudy obou stupňů nesprávně posoudily pokračování v trestném činu podle § 89 odst. 3 tr. zák. Podle dovolatele se v průběhu celého trestního řízení nepodařilo prokázat, že již při

prvním dílčím útokem popsaným ad 10/ výroku rozsudku soudu prvního stupně zamýšlel, plánoval či jinak připravoval další dílčí útoky popsané pod bodem 12/, 14/ a 16/. Kvalifikace skutků popsaných pod body 11/, 13/, 15/ a 17/ jako jeden pokračující trestný čin pomoci k trestnému činu pojistného podvodu podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák. k § 250a odst. 1, odst. 4 písm. b) tr. zák. je podle dovolatele v rozporu se stávající judikaturou i samotnou rozhodovací praxí Krajského soudu v Ostravě, když účastenství na trestných činech různých pachatelů nelze posoudit jako jeden pokračující trestný čin, byť by jinak byly splněny podmínky pro takové posouzení všech útoků ve smyslu ustanovení § 89 odst. 3 tr. zák. Dovolatel dále namítl, že k naplnění znaků skutkové podstaty trestných činů, pro které byl uznán vinným, se vyžaduje úmyslné zavinění podle § 4 tr. zák. Bylo proto zapotřebí, aby se oba soudy zabývaly otázkou, zda jeho zavinění se vztahuje ke všem znakům skutkových podstat vytykávaných trestných činů. V tomto rámci mělo být posouzeno především to, zda mohl být alespoň srozuměn s tím, jak vysoká částka bude ze strany Č. p., a. s., jako pojistné plnění vyplacena. Dovolatel zdůraznil, že v žádném případě nemohl předpokládat, že ze strany dalších osob může dojít k navýšení pojistného plnění oproti částce, která odpovídala nahlášenému rozsahu poškození. V takovém případě by pak nemohl odpovídat za způsobení škody v její zvýšené podobě.

S ohledem na tyto důvody obviněný v závěru dovolání navrhl, aby dovolací soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadený rozsudek Krajského soudu v Ostravě a jako vadnou část předcházejícího řízení zrušil i rozsudek Okresního soudu v Novém Jičíně a dále, aby podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu a podle § 265l odst. 1 tr. ř. Okresnímu soudu v Novém Jičíně přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Oba dovolatelé zároveň s odkazem na ustanovení § 265o odst. 1 tr. ř. požádali o odložení výkonu rozhodnutí, proti němuž jejich dovolání směřují.

K dovolání obviněných se v souladu s ustanovením § 265h odst. 2 tr. ř. písemně vyjádřila státní zástupkyně činná u Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupkyně“) a po provedené rekapitulaci obsahu podaných mimořádných opravných prostředků uvedla, že dovolání jsou z hlediska dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. podložena převážně kvalifikovanými námitkami způsobitelnými k jejich věcnému projednání. Podle státní zástupkyně nelze přihlížet toliko k procesním námitkám, jež apelují na nedostatek důkazních podkladů k výši způsobené škody ve vztahu k úmyslnému zavinění dovolatelů. Pod uplatněný dovolací důvod nelze podřadit ani námitku obviněného K. K. týkající se neúměrné doby vedení předmětného trestního řízení, jestliže tato námitka nebyla zároveň spojena s dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. o nepřipustnosti jeho trestního stíhání.

Pokud oba dovolatelé shodně namítl, že jejich účastenství na trestných činech různých pachatelů nelze posoudit jako jeden pokračující trestný čin, v daném případě jako pomoc k trestnému činu pojistného podvodu podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák. k § 250a odst. 1, odst. 4 písm. b) tr. zák. u dovolatele J. V. ve vztahu k jednání ad 11/, 13/, 15/, 17/ výroku o vině a u dovolatele K. K. ve vztahu k jednání ad 3/, 5/, 6/, 7/, 8/, 9/ výroku o vině, je podle státní zástupkyně třeba dovolatelům s odkazem na platnou judikaturu přisvědčit (viz R 61/1994 SbRt.). V případě dovolatele J. V. proto podle státní zástupkyně nelze posoudit jeho jednání pod body ad 11/ a 15/ výroku o vině jako pokračující, a to na rozdíl od útoků ad 13/ a 17/ spáchaných v obou případech ve vztahu k hlavnímu pachateli R. J. Jeho útoky ad 11/ - 17/ výroku o vině by bylo možno kvalifikovat pouze jako trojnásobnou pomoc k trestnému činu pojistného podvodu podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák. k § 250a odst. 1, odst. 3 tr. zák. Obdobný závěr podle státní zástupkyně platí i ohledně dovolatele K. K. ve vztahu k jeho jednání ad 3/, 5/, 6/, 7/, 8/, 9/, které mělo být správně kvalifikováno jako šestinásobná pomoc k trestnému činu pojistného podvodu podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák. k § 250a odst. 1, odst. 3 tr. zák. Naproti tomu, jestliže tento dovolatel zpochybnil podmínky subjektivní souvislosti mezi jednotlivými útoky pokračujícího trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a), c) tr. zák. (viz útoky ad 3/, 5/, 6/, 7/, 8/, 9/) a dovolatel J. V. uplatnil tutéž námitku u své návodcovské role ve vztahu k téže právní kvalifikaci (viz útoky ad 10/, 12/, 14/, 16/), pak podle státní zástupkyně není důvodu takové námitky akceptovat. V dané souvislosti je třeba vycházet z judikatorního způsobu výkladu této otázky (viz R 3/1972 SbRt.), když jednotný záměr pokračovat v páčání již započaté trestné činnosti je naplněn i pachatelovou velmi rámcovou a v nejhrubších obrysech zamýšlenou představou páchat i další obdobné útoky. Zde je proto třeba plně odkázat na skutková zjištění, která jsou mimo jiné též ve vztahu k oběma dovolatelům podrobně rozvedena na č. l. 58-62 prvostupňového rozsudku.

Společná námitka dovolatelů týkající se nedostatku jejich zavinění ve vztahu k celé výši škodlivého následku jako kvalifikačního znaku přisouzených trestných činů, event. účastenství na nich, postrádá podle názoru státní zástupkyně opodstatnění. Podle zjištění soudů obou stupňů není totiž pochyb o tom, že nejen dovolatel K. K. z pozice svého služebního postavení, ale také dovolatel J. V. z titulu svého způsobu naplňování role „zprostředkovatele“ při uplatňování neexistujících pojistných událostí, museli být s výší případně způsobeného škodlivého následku alespoň

srozumění.

Své vyjádření k dovoláním obviněných shrnula státní zástupkyně tak, že nesprávnosti právního posouzení obou dovolatelů v části výroků o jejich vině však nemají zásadní právní dopad ani judikatorní význam. Přitom ani výrok o trestu nevybočuje z rámce ustanovení § 35 odst. 1 věta první tr. zák. Proto by podle státní zástupkyně konstatované pochybení ve výše označené části výroku o vině nemohlo mít zásadní význam v tom smyslu, že by negativně ovlivnilo celkové postavení dovolatelů v předmětném trestním řízení. Za tohoto stavu pak navrhl, aby o dovoláních obviněných J. V. a K. K. bylo rozhodnuto tak, že se podle § 265i odst. 1 písm. f) tr. ř. odmítají, a aby dovolací soud tímto způsobem rozhodl podle § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. v neveřejném zasedání.

Obvinění K. K. a J. V. jsou podle § 265d odst. 1 písm. b) tr. ř. osobami oprávněnými k podání dovolání pro nesprávnost výroku rozhodnutí, který se jich bezprostředně dotýká. Dovolání byla podána v zákonné dvouměsíční dovolací lhůtě (§ 265e odst. 1 tr. ř.), prostřednictvím obhájce (§ 265d odst. 2 věta první tr. ř.) a současně splňují formální a obsahové náležitosti předpokládané v ustanovení § 265f odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) dále zkoumal, zda v předmětné věci jsou splněny podmínky přípustnosti dovolání podle ustanovení § 265a tr. ř. a shledal, že dovolání je přípustné podle § 265a odst. 1 písm. a), h) tr. ř. per analogiam, když ohledně nezměněné části rozsudku soudu prvního stupně jde o týž stav jako by odvolání bylo (de facto) zamítnuto.

Poněvadž dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř., bylo dále zapotřebí posoudit otázku, zda konkrétní důvody, o které obvinění svá dovolání opírají, lze podřadit pod dovolací důvody podle ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., na které je v dovoláních odkazováno.

Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Uvedenou formulací zákon vyjadřuje, že dovolání je určeno k nápravě právních vad rozhodnutí ve věci samé, pokud tyto vady spočívají v právním posouzení skutku nebo jiných skutečností podle norem hmotného práva, nikoliv z hlediska procesních předpisů. To znamená, že s poukazem na uvedený dovolací důvod není možné se domáhat přezkoumání skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno. Skutkový stav je při rozhodování o dovolání hodnocen pouze z toho hlediska, zda skutek nebo jiná okolnost skutkové povahy byly správně právně posouzeny, tj. zda jsou právně kvalifikovány v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva. Na podkladě tohoto dovolacího důvodu nelze proto hodnotit správnost a úplnost skutkového stavu ve smyslu § 2 odst. 5, odst. 6 tr. ř. Případy, na které dopadá ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., je tedy nutno odlišovat od případů, kdy je rozhodnutí založeno na nesprávném skutkovém zjištění. Skutkové vady totiž nejsou důsledkem nesprávného hmotně právního názoru. Dovolací soud přitom musí vycházet ze skutkového stavu tak, jak byl zjištěn v průběhu trestního řízení a jak je vyjádřen především ve výroku odsuzujícího rozsudku, a je povinen zjistit, zda je právní posouzení skutku v souladu s vyjádřením způsobu jednání v příslušné skutkové podstatě trestného činu s ohledem na zjištěný skutkový stav. Výchozí bodem pro existenci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. proto bude především popis skutku obsažený v příslušném výroku napadeného rozhodnutí ve věci samé, v němž je formulován soudem zjištěný skutkový stav věci, popř. i další okolnosti relevantní z hlediska norem hmotného práva (především trestního, ale i jiných právních odvětví).

V souvislosti s výkladem shora uvedeného dovolacího důvodu je současně třeba vzít v úvahu, že ve smyslu ustanovení § 265b odst. 1 tr. ř. je dovolání mimořádným opravným prostředkem určeným k nápravě výslovně uvedených procesních a hmotně právních vad, ale nikoli k revizi skutkových zjištění učiněných soudy prvního a druhého stupně ani k přezkoumávání jimi provedeného dokazování. Těžiště dokazování je totiž v řízení před soudem prvního stupně a jeho skutkové závěry může doplňovat, popřípadě korigovat jen soud druhého stupně v řízení o řádném opravném prostředku (§ 259 odst. 3, § 263 odst. 6, odst. 7 tr. ř.). Tím je naplněno základní právo obviněného dosáhnout přezkoumání věci ve dvoustupňovém řízení ve smyslu čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a čl. 2 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě. Dovolací soud ovšem není obecnou třetí instancí zaměřenou na přezkoumání všech rozhodnutí soudů druhého stupně a samotnou správnost a úplnost skutkových zjištění nemůže posuzovat už jen z toho důvodu, že není oprávněn bez dalšího přehodnocovat provedené důkazy, aniž by je mohl podle zásad ústnosti a bezprostřednosti v řízení o dovolání sám provádět (srov. omezený rozsah dokazování v dovolacím řízení podle § 265r odst. 7 tr. ř.). Pokud by zákonodárce zamýšlel povolát Nejvyšší soud jako třetí stupeň plného přezkumu, nepředepisoval by (taxativně) velmi úzké vymezení dovolacích důvodů (viz např. usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. IV. ÚS 73/03). Má-li být dovolání jako mimořádný opravný prostředek skutečně výjimečným průlomem do institutu právní moci, který je důležitou zárukou stability právních vztahů a právní jistoty, musí být možnosti jeho podání - včetně dovolacích důvodů - nutně omezeny, aby se širokým uplatněním tohoto opravného prostředku nezakládala další řádná opravná instance. Proto jsou dovolací důvody ve

srovnání s důvody pro zrušení rozsudku v odvolacím řízení (§ 258 odst. 1 tr. ř.) podstatně užší.

S ohledem na skutečnosti rozvedené v předcházejících odstavcích je zřejmé, že dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. neodpovídají ty námitky, v jejichž rámci dovolatelé vlastním způsobem interpretují soudy zjištěný skutkový stav věci se závěrem, že jim nebylo prokázáno úmyslné zavinění (§ 4 tr. zák.) ve vztahu k naplnění tzv. subjektivní stránky základních či kvalifikovaných skutkových podstat předmětných trestných činů (popř. naplnění tohoto znaku u účastenství na trestných činech jiných osob). Dovolatelé v uvedeném směru totiž ve skutečnosti neuplatnili žádné hmotně právní důvody, nýbrž na procesním základě (§ 2 odst. 5, odst. 6 tr. ř.) se ve svůj prospěch domáhali revize (přehodnocení) skutkových závěrů, ze kterých oba soudy vycházely a v odůvodnění svých rozhodnutí náležitě vyložily. Nejvyšší soud proto pouze na okraj připomíná ustanovení § 6 písm. a) tr. zák., podle něhož se k okolnosti, která podmiňuje použití vyšší trestní sazby, přihlédne, jde-li o těžší následek, i tehdy, zavinil-li jej pachatel z nedbalosti, vyjímaje případy, že zákon i zde vyžaduje zavinění úmyslné.

Pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. nespadá ani námitka obviněného K. K. vztahující se k nepřiměřené délce řízení. Pokud by s ní dovolatel (s ohledem na namítané porušení jeho základních práv garantovaných mezinárodními smlouvami) případně spojoval důvody pro zastavení trestního stíhání podle § 11 odst. 1 písm. j) tr. ř., bylo by na místě uplatnit důvod dovolání uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř., který se vztahuje na případy, kdy proti obviněnému bylo vedeno trestní stíhání, ačkoliv podle zákona nebylo přípustné (§ 11 odst. 1 tr. ř.). Skutečnosti namítané v dovolání by však nebylo možno považovat za opodstatněné ani z poslední citovaného dovolacího důvodu. Nejvyšší soud a též Ústavní soud České republiky již ve svých rozhodnutích opakovaně vycházely z právního názoru, že nepřiměřenost délky řízení je sice důvodem pro spravedlivé zadostiučinění formou finanční náhrady, ale není a nemůže být důvodem pro zastavení trestního stíhání. Jde o názor, jenž je konformní i s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu (k tomu viz např. rozhodnutí Ústavního soudu ve věci II. ÚS 32/2003).

Z hlediska uplatněného dovolacího důvodu pak Nejvyšší soud považoval podaná dovolání za právně relevantní v části, v níž dovolatelé namítají, že soudy obou stupňů v jejich případě nerespektovaly zásadu akcesority účastenství (§ 10 odst. 1 tr. zák.). Pochybení soudů obou stupňů mělo podle dovolatelů spočívat v tom, že v rozporu s platnou judikaturou i rozhodovací praxí Krajského soudu v Ostravě považovaly jejich účastenství na trestných činech různých pachatelů za pokračování v trestném činu podle § 89 odst. 3 tr. zák., ačkoliv takové právní posouzení skutku ve skutečnosti nepřicházelo v úvahu.

Jelikož Nejvyšší soud v posuzovaném případě neshledal žádný z důvodů pro odmítnutí dovolání podle § 265i odst. 1 tr. ř., přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost výroků rozhodnutí, proti němuž bylo dovolání obviněných relevantně podáno, a to v rozsahu a z důvodů, jež byly v dovolání uvedeny, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející, a dospěl k následujícím závěrům:

V obecné rovině je nejprve zapotřebí uvést, že od spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák. je nutno v užším smyslu odlišovat účastenství na trestném činu. Podle § 10 odst. 1 tr. zák. je účastníkem na dokonaném trestném činu nebo jeho pokusu ten, kdo úmyslně buď (písm. a/) spáchání trestného činu zosnoval nebo řídil (organizátor), nebo (písm. b/) navedl jiného k spáchání trestného činu (návodce), nebo (písm. c/) poskytl jinému pomoc k spáchání trestného činu, zejména opatřením prostředků, odstraněním překážek, radou, utvrzováním v předsevzetí, slibem přispět po trestném činu (pomocník). Zároveň je třeba zdůraznit, že podmínkou trestní odpovědnosti za účastenství je příčinný vztah mezi činem účastníka a následkem, kterým je zde trestný čin jiné osoby. Účastenství - jak je definováno v trestním zákoně - je tedy založeno na principu akcesority účastenství, což znamená, že trestní odpovědnost účastníka je závislá na trestní odpovědnosti hlavního (přímého) pachatele. Z toho dále vyplývá, že pokud se účastník podílí v některé z forem uvedených v § 10 odst. 1 tr. zák. na trestných činech (skutcích) různých pachatelů, nelze takové jednání posoudit jako jeden pokračující trestný čin účastenství, byť by jinak byly splněny podmínky uvedené v ustanovení § 89 odst. 3 tr. zák. o pokračování v trestném činu (k tomu srov. R 61/1994 SbRt. nebo přiměřeně též R 22/1990 SbRt.). Jelikož základní podmínkou pokračování je opětovné uskutečňování téže skutkové podstaty trestného činu, bylo by pokračování v účastenství možné toliko za předpokladu, že by v trestním zákoně zásada akcesority účastenství zakotvena nebyla a místo toho by existovaly skutkové podstaty samostatných trestných činů organizátorství, návodu a pomoci. Tak tomu ovšem není. Lze tedy shrnout, že jde-li o samostatné skutky, za něž jsou stíhání odlišní pachatelé, brání akcesorita účastenství závěru o pokračování v organizátorství, návodu nebo pomoci podle § 10 odst. 1 tr. zák.

V posuzovaném případě Nejvyšší soud zjistil, že soudy obou stupňů se ve svých rozhodnutích pečlivě zabývaly skutkovými otázkami, přičemž soud prvního stupně ve výroku svého rozsudku zároveň podrobně formuloval zjištěný skutkový stav. Naproti tomu pokud jde o právní posouzení věci, je z rozhodnutí obou soudů zřejmé, že nevzaly zřetel

na povahu akcesority účastenství a na její význam z hlediska závěrů ohledně pokračování v trestném činu (§ 89 odst. 3 tr. zák.), tj. neřídily se zásadami, na které Nejvyšší soud poukazuje shora. Toto pochybení mělo zároveň jednoznačný vliv na správnost (resp. nesprávnost) hmotně právního posouzení věci, což se u obviněných (dovolatelů) K. K. a J. V. nejzřetelněji projevilo v užití vadné právní kvalifikace jejich jednání jako pomoci podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák. k trestnému činu pojistného podvodu podle § 250a odst. 1, odst. 4 písm. b) tr. zák., kdy při stanovení značné škody (§ 89 odst. 11 tr. zák.) jako znaku kvalifikované skutkové podstaty došlo k nesprávnému součtu způsobených škod, de facto jako by šlo o pokračování v trestném činu, a to i v těch případech, kdy se obvinění (dovolatelé) podíleli na trestných činech odlišných pachatelů a jednalo se tedy o samostatná (nikoliv pokračující) účastenství. Na to konečně ve svém vyjádření k dovolání obviněných výstižně poukázala i státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství.

Odvolací soud se pak v napadeném rozhodnutí omezil na konstatování (str. 22), že právní kvalifikaci protiprávního jednání jednotlivých obviněných – odvolatelů lze plně akceptovat v podobě, „jak je přesně specifikována ve výrocích o vině v obou rozhodnutích.“ Je tedy zřejmé, že právní vady napadeného výroku o vině odvolací soud nezjistil, a proto je v řízení o řádném opravném prostředku ani nenapravit.

Vzhledem ke skutečnostem rozvedeným v předcházejících odstavcích považoval Nejvyšší soud dovolání obviněných K. K. a J. V. v relevantně uplatněném směru za plně důvodná, neboť rozhodnutí odvolacího soudu a zároveň i rozhodnutí v řízení mu předcházejícím bylo založeno na nesprávném posouzení účastenství na trestném činu podle § 10 odst. 1 tr. zák., tzn. i na nesprávném právním posouzení skutku. V důsledku toho trpí vadami předpokládanými v důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Na rozdíl od státní zástupkyně nejvyššího státního zastupitelství Nejvyšší soud nezastává názor, že podaná dovolání lze v daném případě odmítnout podle § 265i odst. 1 písm. f) tr. ř., tj. že by bylo zcela zřejmé, že projednání dovolání by nemohlo zásadně ovlivnit postavení obviněných a otázka, která byla z podnětu dovolání řešena, není po právní stránce zásadního významu. Zjištěné vady týkající se právního posouzení účastenství podle § 10 odst. 1 tr. zák. mají nepochybně vliv na správnost právní kvalifikace jednotlivých útoků (skutků) s poměrně významným dopadem na dovolatele a eventuálně i další osoby. V daném případě by proto nebylo spravedlivé na právní moci a stabilitě napadeného rozhodnutí trvat.

Nejvyšší soud proto z podnětu podaných dovolání podle § 265k odst. 1, odst. 2 tr. ř. rozhodl tak, že se napadený rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. 10. 2004, sp. zn. 4 To 96/2004, ohledně obviněných K. K. a J. V. zrušuje. Současně zrušil také další rozhodnutí na zrušenou část tohoto rozsudku obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak Krajskému soudu v Ostravě přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Nejvyšší soud v souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. rozhodl v neveřejném zasedání, když je zároveň zřejmé, že vady nelze odstranit ve veřejném zasedání.

Věc se tak znovu vrací do stadia, kdy Krajský soud v Ostravě bude muset projednat řádné opravné prostředky (odvolání) obviněných K. K. a J. V. a rozhodnout o nich. V novém řízení o této věci pak odstraní vytykané vady. V tom je vázán právním názorem, který k projednávaným otázkám ve svém rozhodnutí vyslovil Nejvyšší soud (§ 265s odst. 1 tr. ř.). Úkolem odvolacího soudu bude v podstatě to, aby se zabýval otázkami akcesority účastenství ve vztahu k jednotlivým projednávaným útokům (skutkům) a v rámci důvodů, na které ve svém rozhodnutí poukazuje Nejvyšší soud, pak užil odpovídající právní kvalifikaci. Náprava vytykaných vad se v posuzovaném případě zjevně neobejde bez zrušení rozsudku, který obvinění napadli řádným opravným prostředkem. Rozsah tohoto zrušení pak odvolací soud zváží, a to případně i ve vztahu k dalším osobám s přihlédnutím k ustanovení § 261 tr. ř. (beneficium cohaesionis). Nejvyšší soud sám při rozhodování o dovolání obviněných K. K. a J. V. ustanovení § 265k odst. 2 věta třetí tr. ř. nepoužil, neboť si byl vědom, že odvolací soud v témže řízení neprojednával pouze odvolání směřující proti rozsudku Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 20. 3. 2003, č. j. 5 T 210/2002 (mj. též odvolatelů K. K. a J. V.), ale ve spojitosti s touto věcí projednával též odvolání dalších osob proti rozsudku Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 7. 2. 2003, č. j. 5 T 86/2002, jímž se Nejvyšší soud v rámci dovolacího přezkumu nezabýval a ani zabývat nemohl. Jestliže odvolací soud neměl výhrad ke skutkovému stavu věci zjištěnému soudem prvního stupně, lze mít zároveň za to, že za podmínek § 259 odst. 3 tr. ř. následně sám ve věci nově rozsudkem rozhodne.

Další články:

- [Předávací vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)